

Kerepeszki Róbert

Berettyóújfalui és Bihar vármegyei választások a két világháború között*

A két világháború közötti Magyarországon sajátos politikai rendszer működött, melynek megítélése – nem kis részben az 1945 és 1990 közötti marxista történetírás sztereotip és leegyszerűsítő „megbélyegzésének” köszönhetően – megosztotta a közvéleményt. A 21. században a modern és immár az ideológiai nyomás alól felszabadult történész-szakma tisztázta, hogy az ún. Horthy-rendszer olyan autoriter (tehát tekintélyelvű és nem tekintélyuralmi) politikai berendezkedés volt, amelyben egy párt dominanciája érvényesült, de viszonylagos szabadsággal szervezkedhettek más politikai irányzatok is.¹

Ennek a rendszernek az egyik legérdekesebb sajátossága a korlátozott parlamentarizmus működése, amely az 1922 és 1938 közötti választójogból adódott. Az első világháború után 1920-ban tartottak először választásokat Magyarországon, amelyet a Friedrich István vezette ún. „ellenforradalmi” kormány által még 1919 őszén elfogadott választójogi rendelet alapján bonyolítottak le.² Eszerint – röviden – a választójog titkos és egyenlő volt, és – néhány kivételtől eltekintve³ – minden 24. életévét betöltött, hat év magyar állampolgársággal bíró férfire és nőre kiterjedt. Ennek alapján a magyar lakosság mintegy 40%-a bírt választójoggal, ami messze meghaladta a korábbi, dualizmuskori arányt (akkor kb. 6% volt).⁴ Fontos eltérés volt még, hogy a korábbi nyílt szavazás helyett ekkor általánosan titkosan történt a voksolás.

Ezek miatt a Friedrich-féle választójogot sokkal demokratikusabbnak tekinthetjük, mint az azt megelőzőeket, illetve az azt követőeket. Ugyanis 1921-ben Bethlen István személyében olyan politikus került a miniszterelnöki bársonyszékbe, aki teljesen más felfogást vallott a választójogról és a demokráciáról.⁵ Ő az ún. konzervatív-liberális szemléletével elvetette a teljes demokráciát arra hivatkozva, hogy a magyar társadalom „még nem elég érett” ahhoz, így 1922 elején szintén rendeletileg új választójogi szabályozást léptetett életbe a rendszer konszolidációjának érdekében. Ez szigorúbb műveltségi cenzust írt elő (a férfiaknál négy, a nőknél hat elemi elvégzését), és az állampolgári követelményt tíz évre emelte két év egy helyben lakással, továbbá 30 évre emelte a nők esetében az életkori határt. Ezzel mintegy 28%-ra csökkent a választásra jogosultak

*Előadásként elhangzott a Trianontól a II. világháború végéig – Előadások Magyarország, Bihar és Berettyóújfalu 20. századi történelméből címmel 2010. november 4-én Berettyóújfaluban tartott konferencián.

¹ Lásd Püski 2006. Különösen 257–280.; Püski 2005. 206–233.; Romsics 2004. 339–357.

² Fontos megemlíteni, hogy amikor 1920 januárjában meghírdették a választásokat, a Tiszántúl és Baranya még idegen megszállás alatt állt. Éppen ezért az előbbi régióban a románok kivonulása után 1920 nyarán, míg az utóbbiban egy évvel később bonyolították le a voksolást.

³ A rendelet kizárta a választójogból azokat, akik az előző két politikai rendszerben, de különösen a Tanácsköztársaság idején exponáltak magukat, és hosszabb frontkatonai szolgálat esetén megadta a 24 évnél fiatalabb férfiak számára is a választójogot.

⁴ A dualizmuskori választásokhoz lásd Szivák 1901.; Pölöskei 2001.; Kozári 2005. – Az akkori választásokról kiváló esettanulmányt nyújt: Szendrei 2008. 190–201.

⁵ Ahogy ő maga fogalmazott: „Mi demokráciát akarunk, de nem a nyers tömegek uralmát, mert azok az országok, ahol a tömegek uralma vált úrrá az egész nemzet felett, a pusztulásra vannak ítélve.” Bethlen 1933. 228.; Bethlen pályájáról és nézeteiről lásd részletesebben Romsics 2005.

aránya. A legfontosabb különbség azonban az volt, hogy megszüntette a választójog általános titkosságát, és egy sajátos, egész *Európában* egyedülálló kettősséget hozott a gyakorlatba: a fővárosban és néhány törvényhatósági jogú nagyvárosban (Debrecenben, Miskolcon, Kecskeméten, Szegeden, Hódmezővásárhelyen, Pécsen és Győrben) megmaradt a titkos (de pártlistás) szavazás, míg a vidéki választókerületekben visszaállította a nyílt voksolást. Ezt a választójogot 1925 augusztusában törvényesítette a Nemzetgyűlés (1925. évi XXVI. tc.), és a két világháború között összesen négy választást bonyolítottak le a fentiek alapján (1922, 1926, 1931, 1935). Természetesen ez kizárólag a kormánypártnak kedvezett, és nem véletlen, hogy a korszak folyamán az ellenzéki pártok,⁶ sőt a névleg politikamentes társadalmi szervezetek⁷ is követelték a titkosság visszaállítását. Erre azonban csak 1938-ban került sor (1938. évi XIX. tc.), és ez alapján tartották a korszak utolsó választásait 1939 májusában.⁸

A vázlatos jogtörténeti áttekintés után érdemes megvizsgálunk a bihari szavazások jellemzőit, eredményeit, illetve az országgyűlésbe került politikusokat. A vármegye Trianon után – más vármegyékhez hasonlóan – abba a helyzetbe került, hogy területének jelentős részét (közel háromnegyedét) és a korábbi megyeszékhelyét (Nagyváradot) elcsatolták.⁹ A revízió reménye miatt a megmaradt Csonka-Bihart nem vonták össze más vármegyével, hanem közigazgatását Berettyóújfalu székhellyel újjászervezték. A békeszerződés azonban több korábbi választókerületet is kettészelt, ezért ezeket is meghagyták „ideiglenesen” új központot kijelölve nekik, így a továbbiakban is nyolc választókerületben bonyolítottak le voksolásokat (lásd az I. Függelékben). Azonban ez jelentős aránytalanságot eredményezett az egyes választókerületek között, hisz volt olyan, amelyhez tizenhárom település – és ebből adódóan több választópolgár – tartozott (például a berettyóújfalui választókerülethez), máshoz azonban mindössze három település és értelemszerűen jóval kevesebb választó (például a Sarkad központtal újjászervezett választókerületben). Ez a kerületi beosztás az 1938-ban elfogadott új választójog bevezetéséig megmaradt, és csak ekkor racionalizálták-arányosították azt. Az utolsó, 1939-es választásokra már csak öt választókerület maradt (berettyóújfalui, biharkezesi, biharnagybajomi, nagylétei és sarkadi), azonban Bihar továbbra is nyolc képviselőt küldött az országgyűlésbe, mivel három politikus az ún. vármegyei listáról szerezhetett mandátumot.¹⁰

1938/39-ig a vármegye valamennyi választókerületében nyíltan voksoltak csakúgy, mint a megyeszékhelyen, Berettyóújfaluban, mivel a város nem bírt törvényhatósági joggal. Elsősorban a nyílt szavazás ténye miatt Bihar kormánypárti vármegyének számított,¹¹ noha az 1930-as évek folyamán az alföldi régió több más vármegyéjéhez hasonló-

⁶ Lásd Gergely – Glatz – Pölöskei 2003.

⁷ Például 1938 márciusában a jobboldali radikális, fajvédő „keresztény-nemzeti” alapokon álló, főként egyetemi hallgatókból álló Turul Szövetség is a szervezet központi lapjában. Lásd Mit kíván a Turul ifjúság március 15-én? *Bajtárs*, 1938. március, 2. – A Turul történetéről és nézeteiről lásd részletesen: Kerepeszki 2009. 341–376.

⁸ Részletesebb áttekintést nyújt Püski 2009. 73–101.

⁹ A vármegye területe Trianon előtt 10609 km² volt, ami 1920 után 2754 km²-re, lélekszáma pedig 582132 főről 147836-ra csökkent. Rátky – Strazimir 1932. 57–58.

¹⁰ A választókerületek alakulásához és a bihari választások eredményeihez lásd: Hubai 2001.

¹¹ A nyílt szavazás azért volt előnyös a kormánypárt részére, mert így már előzetesen, a képviselői ajánlások összegyűjtésekor felmérhették az erőviszonyokat, és ahol szükséges volt, főként a csendőrség segítségével nyomást gyakorolhattak a választópolgárokra. Noha érdekes módon éppen Berettyóújfalu szolgál ellenpéldával, ahol 1922-ben nem a kormánypárti, hanem az ellenzéki jelölt, Szilágyi Lajos érdekében folyt a választók elvtelen befolyásolása. A Magyar Távirati Iroda a következőkről tudósított: „*Berettyóújfalu Szilágyi Lajos*

an itt is egyre erősebb bázissal rendelkeztek bizonyos ellenzéki politikai mozgalmak, mint a kiscgazdák és a szélsőjobboldali (nemzetiszocialista) pártok.¹² Az 1920-as évek választásai során az akkori kormánypárt (az Egységes Párt) az összes bihari szavazat 60–64%-át gyűjtötte be, ez azonban településenként már eltérőbb arányt mutatott. A legszembetűnőbb maga a megyeszékhely, Berettyóújfalu, ahol a bizonyos időszakban kormányt támogató, máskor ténylegesen ellenzéki Szilágyi Lajos szerzett folyamatosan mandátumot. A vármegye többi választókerületében viszont mindig kormánypárti jelölt futott be. Igaz volt ez az 1931-es választásokra is, amikor ugyan – főként a gazdasági válságból adódó kormánnyal szembeni elégedetlenség miatt – az összes bihari szavazatoknak több mint felét az ellenzék szerezte meg, azonban a választási rendszer sajátosságai miatt a berettyóújfalu kerületen kívül mindenhol kormánypárti jelölt kapott mandátumot. Az 1930-as évek második felére tért vissza és vált nyomasztóbbá a kormánypárti fölény a vármegyében, ugyanis az 1935-ös és az 1939-es választások során az előbb a Nemzeti Egység Pártja, utóbb a Magyar Élet Pártja nevet viselő kormányoldal a szavazatoknak közel háromnegyedét (72% és 74%) szerezte meg (lásd a II. Függelék 3. ábráját).

1920 és 1939 között összesen 31 politikus képviselte Bihar vármegyét az országgyűlésben (adataikat lásd az I. Függelékben). Köztük mindössze hat olyan személyt találunk, akik már korábban, a dualizmus idejében is folytattak közéleti tevékenységet, és tagjai voltak az akkori parlamentnek vagy a vármegye törvényhatósági bizottságának, tehát a bihari képviselők többsége „homo novusnak” számított, és elsősorban az első világháború, illetve Trianon élménye indította el őket a politikai pályán. Ezt támasztja alá az a tény is, hogy döntő többségük teljesített hosszabb-rövidebb frontszolgálatot 1914 és 1918 között, illetve az, hogy közel egyharmaduk szülőhelye a békeszerződés után a határokon túlra került (lásd a II. Függelék 1. ábráját). Érdemes megemlíteni, hogy a vármegye vallási összetételéből adódóan felekezeti hovatartozásukat tekintve legnagyobb részük (71%) református volt. Fontos adalék, hogy a képviselők mintegy kétharmada jogi végzettséget, sőt doktorátust szerzett főként Budapesten és Kolozsvárott, és csak négy olyan politikust találunk közöttük, akik nem tanultak a felsőoktatásban. A 31 életpályát áttekintve érdekes megállapítás az, hogy viszonylag kevesen (mindössze hatan) vannak olyanok, akik egyetemi képzés vagy más tanulmányutak keretében külföldön szélesítették látókörüket.

pártja hibetetlen terrort fejtett ki. A Görgey-párti [Görgey József kormánypárti hivatalos jelölt – K.R.] szavazók nem merték bázisaikat elhagyni, mert Szilágyi Lajos emberei azszal fenyegették meg őket, hogy bázisaikat rájuk gyűjtják. Egyeseket meg is vertek.” Ezt a meglepő hírt támasztja alá az is, hogy rendkívül nagy volt a különbség Berettyóújfaluban a választásra jogosultak (9963 fő) és a leadott érvényes szavazatok száma (5928) között (valamivel több, mint négyezer szavazat). A többi választás idején ez a szám 1500 és 2000 között mozgott. MNL, OL, K 428, MTI napi hírek, a) sorozat, 1922. május 29.

¹² Lásd Tóth 1982.

I. Függelék – A Bihar vármegyei választókerületek az 1922-es rendelet alapján¹³

Berettyóújfalui választókerület

Székhelye: Berettyóújfalu. Települések: Berettyószentmárton, Berettyóújfalu, Csökmő, Darvas, Esztár, Furta, Gáborján, Hencida, Pocsaj, Szentpéterszeg, Újiráz, Vekerd, Zsáka.

Biharkeresztesi választókerület

Székhelye: Biharkeresztes. Települések: Ártánd, Berekböszörmény, Biharkeresztes, Mezőpeterd, Mezősas, Told.

Biharnagybajomi választókerület

Székhelye: Biharnagybajom. Települések: Bakonyszeg, Báránd, Biharnagybajom, Bihartorda, Dancsháza, Nagyrábé, Sáp, Sárrétudvari, Szerep.

Cséffai választókerület

Székhelye: Okány (ideiglenesen). Települések: Almamező, Biharugra, Geszt, Komádi, Körösnagyharsány, Körösszakál, Körösszeg, Körösszegapáti, Magyarhomorog, Mezőgyán, Okány, Sarkadkeresztúr, Zsadány.

Derecskei választókerület

Székhelye: Derecske. Települések: Derecske, Hajdúbagos, Hosszúpályi, Konyár, Monostorpályi, Sáránd, Tépe, Vértes.

Nagyszalontai választókerület

Székhelye: Sarkad (ideiglenesen). Települések: Kőtegyán, Méhkerék, Sarkad.

Szalárdi választókerület

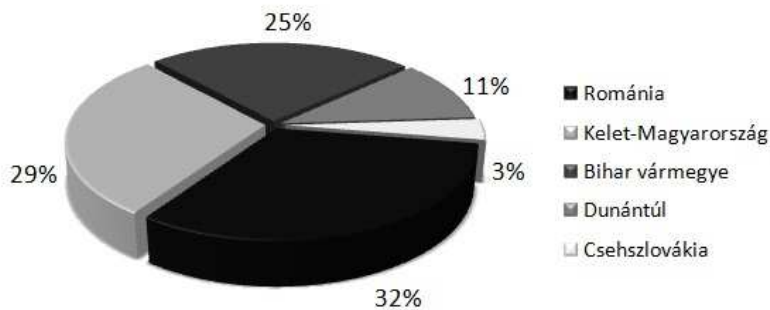
Székhelye: Kismarja (ideiglenesen). Települések: Bedő, Bojt, Kismarja, Nagykereki, Váncsod.

Székhelyhidi választókerület

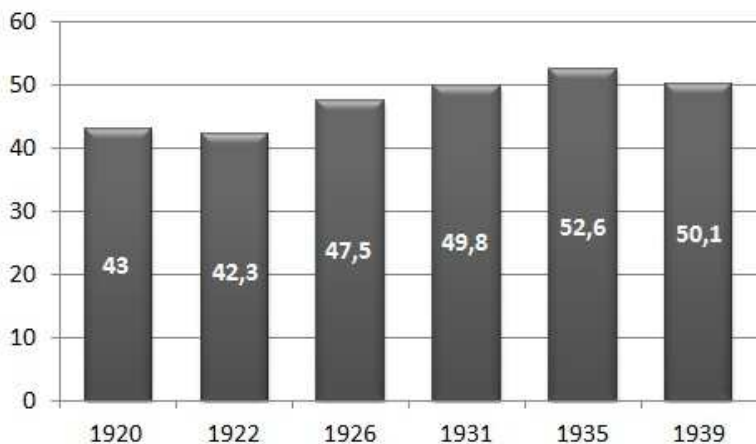
Székhelye: Nagyléta (ideiglenesen). Települések: Álmosd, Bagamér, Kokad, Nagyléta, Újléta.

¹³ Baján 1922. 20–21.

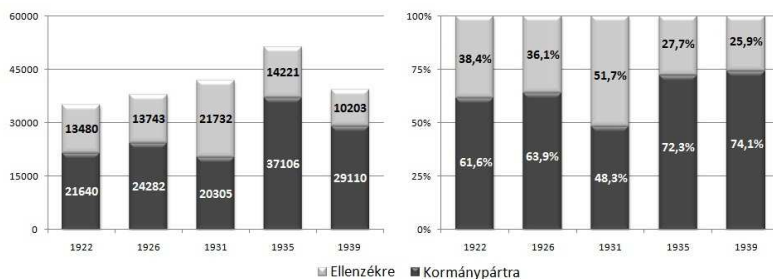
II. Függelék – Statisztikai ábrák

1. ábra: A Bihar vármegyei képviselők származása

2. ábra: A Bihar vármegyei képviselők átlagéletkora

3. ábra: A kormánypártra és az ellenzékre leadott szavazatok száma és aránya Biharban

III. Függelék – A Bihar vármegyei képviselők adattára (1920–1944)¹⁴

Almásy Alajos, gróf. – Szül. 1895, Gyula. Vallás: katolikus. Fontosabb életrajzi adatok: főhadnagyi rangban szolgált végig az első világháborút. Bihar mellett élénk tevékenységet fejtett ki Békés vármegye politikai életében is: tagja volt Békés vármegye törvényhatósági bizottságának és Takarékpénztári Egyesületének, Gyula képviselőtestületének, elnöke a Társadalmi Egyesületek Szövetsége helyi csoportjának. Választókerület: Nagyszalonta (Sarkad). Ciklus: 1931–1935. Párt: Egységes Párt (1931–1932), Nemzeti Egység Pártja (1932–1935)

Bajcsy-Zsilinszky Endre – Szül. 1886, Szarvas. Vallás: evangélikus. Fontosabb életrajzi adatok: hírlapíró, az 1920-as években a fajvédő gondolat híve és Gömbös Gyula közeli munkatársa. Jogi egyetemi tanulmányait Kolozsvárott, Lipcsében és Heidelbergben folytatta. Harcolt az első világháborúban, azt követően egyik alapítója volt a Magyar Országos Védőerő Egyesületnek. Az 1920-as években a fajvédő Szózat című lap főszerkesztője. 1930-ban saját pártot alapított Nemzeti Radikális Párt néven, mely 1936-ig működött. Az 1930-as évek második felében nyíltan náciellenes nézeteket vallott. 1944 decemberében a nyilasok kivégezték. Választókerület: Derecske. Ciklus: 1922–1926. Párt: Egységes Párt (1922–1924), Magyar Nemzeti Függetlenségi (Fajvédő) Párt (1924–1926).

Berki Gyula – Szül. 1884, Zaláta. Vallás: református. Fontosabb életrajzi adatok: ipari, kereskedelmi, köz- és mezőgazdasági tanulmányokat folytatott, egyetemi végzettségét Kolozsvárott szerezte meg. Bihar vármegye tiszteletbeli szolgabírója, a vármegye törvényhatósági bizottságának tagja volt. Az első világháború után szerb fogságba került. Nagyatádi Szabó István híve és bizalmasa. Választókerület: Nagyszalonta (Sarkad). Ciklus: 1920–1922, 1922–1926, 1926–1931. Párt: Keresztény Kisgazda és Földműves Párt (1920–1922), Egységes Párt (1922–1931).

Dinich Vidor – Szül. 1887, Hőgyész. Vallás: katolikus. Fontosabb életrajzi adatok: iparis-kolai tanulmányokat folytatott. Főhadnagyi rangban szolgált az első világháborúban. A polgári demokratikus forradalom és a Tanácsköztársaság alatt börtönbe került. Választókerület: Derecske. Ciklus: 1920–1922. Párt: Keresztény Nemzeti Párt.

Erődy-Harrach Béla – Szül. 1882, Kunmadaras. Vallás: katolikus. Fontosabb életrajzi adatok: egyetemi tanulmányait Budapesten, Berlinben és Halléban folytatta, jogi és államtudományi doktorátust szerzett. Egyetemi oktató, agrár- és gazdaságpolitikus. Választókerület: Szalárd (Kismarja). Ciklus: 1920–1922, 1922–1926, 1926–1931. Párt: Keresztény Kisgazda és Földműves Párt (1920–1922), Egységes Párt (1922–1931).

Fráter Jenő – Szül. 1868, Debrecen. Vallás: református. Fontosabb életrajzi adatok: nyugalmazott altábornagy, a császári-királyi hadsereg tisztje, az első világháborúban több kitüntetést kapott (III. osztályú Vaskoronarend, Károly-csapatkereszt). A Képviselőházban főként katonai kérdésekkel foglalkozott. Bihar vármegye törvényhatósági bizott-

¹⁴ Az adattár az alábbi források alapján készült: Vidor 1921.; Baján 1922.; Kun – Lengyel – Vidor 1927.; Lengyel – Vidor 1931.; Haeffler 1935.; Haeffler 1940. – Az almanachok megtalálhatóak az Országgyűlési Könyvtár honlapján: <http://www.ogyk.hu/e-konyvt/mpgy/alm/almanach.html> (Utolsó letöltés: 2011. augusztus 15.)

ságának örökös tagja. Választókerület: Székelyhíd (Nagyléta). Ciklus: 1926–1931, 1931–1935. Párt: Egységes Párt (1926–1932), Nemzeti Egység Pártja (1932–1935).

Fráter Pál – Szül. 1879, Karcag. Vallás: református. Fontosabb életrajzi adatok: a budapesti egyetemen szerzett jogi doktorátust. 1915-ben vonult be katonának, és az orosz fronton szolgált, ahol több kitüntetést szerzett. 1911 óta tagja volt Bihar vármegye törvényhatósági bizottságának. Választókerület: Székelyhíd (Nagyléta). Ciklus: 1922–1926. Párt: Egységes Párt.

Hunyady Ferenc – Szül. 1874, Abony. Vallás: katolikus. Fontosabb életrajzi adatok: tanulmányai befejezése után, 1895-ben a Kisbirtokosok Földhitelintézeténél helyezkedett el, melynek 1927-ben vezérigazgatója lett. Az ország birtokviszonyainak és földértékének kiváló ismerője volt. 1930-ban kincstári főtanácsosi címmel tüntették ki. Választókerület: Szalárd (Kismarja). Ciklus: 1935–1939. Párt: Nemzeti Egység Pártja.

Katona Imre – Szül. 1876. Vallás: református. Fontosabb életrajzi adatok: Biharugra község jegyzője, az első világháborúban népfelkelő-százados. Választókerület: Cséffa (Okány). Ciklus: 1920–1922. Párt: Keresztény Kisgazda és Földműves Párt.

Kováts Nagy István – Szül. 1883, Búzásbocsárd. Vallás: református. Fontosabb életrajzi adatok: a kolozsvári egyetemen szerzett jogi doktorátust. Szolgált az első világháborúban, a II. osztályú ezüst vitézségi éremmel és Károly-csapatkereszttel tüntették ki. Bihari főispán. Választókerület: Cséffa (Okány). Ciklus: 1922–1926. Párt: Egységes Párt.

Könyves Lajos – Szül. 1861, Biharszentjános. Vallás: református. Fontosabb életrajzi adatok: községi bíró, református presbiter, a Bihar megyei kisgazdapárt alapító elnöke, az első világháború alatt Bihar vármegye közéletét irányította. Választókerület: Biharkeresztes. Ciklus: 1920–1922, 1922–1926. Párt: Keresztény Kisgazda és Földműves Párt (1920–1922), Egységes Párt (1922–1926).

Krüger Aladár – Szül. 1878, Nagyvárad. Vallás: katolikus. Fontosabb életrajzi adatok: iskoláit Nagyváradon végezte, jogi doktorátust a kolozsvári egyetemen szerzett. Élénk újságírói és irodalmi tevékenységet fejtett ki. Több külföldi tanulmányutat tett (Ausztriában, Németországban, Hollandiában, Olaszországban), beszélt németül, franciául és angolul, de értette az olasz és a román nyelvet is. 1919 karácsonyán román fogságba esett, ahonnan csak 1920 őszén menekült meg. Budapesten ügyvédi irodát nyitott, majd politikai-közéleti pályára lépett. Választókerület: Biharnagybajom. Ciklus: 1926–1931. Párt: Egységes Párt.

Leel-Ősly Árpád – Szül. 1896, Kismarja. Vallás: református. Fontosabb életrajzi adatok: a debreceni egyetemen szerzett teológusi diplomát. 1914-ben önként vonult be katonai szolgálatra, és az olasz fronton több kitüntetést szerzett. Tanulmányait a világháború után fejezte be, majd több bihari településen volt református segédlelkész, majd lelkész. Az egyházmegye tanácsbírája, 1930-tól Bihar vármegye törvényhatósági bizottságának tagja és – többek között – a sarkadi levante egyesület elnöke volt. Választókerület: Nagyszalonta (Sarkad). Ciklus: 1935–1939, 1939–1944. Párt: Nemzeti Egység Pártja (1935–1939), Magyar Élet Pártja (1939–1944).

Leszky István – Szül. 1892, Berettyószentmárton. Vallás: református. Fontosabb életrajzi adatok: Nagyváradon és Kolozsvárott tanult jogot, az első világháborúban önkéntesként szolgált. Olasz hadifogságba esett, ahonnan 1919 októberében tért haza, és csatlakozott Horthy Nemzeti Hadseregéhez. Választókerület: Szalárd (Kismarja). Ciklus: 1931–1935. Párt: Egységes Párt (1931–1932), Nemzeti Egység Pártja (1932–1935).

Létay Ernő – Szül. 1878, Kokad. Vallás: református. Fontosabb életrajzi adatok: a budapesti egyetemen jogot hallgatott, később a hohenheimi gazdasági akadémiát végezte el. Az első világháború alatt állandó frontszolgálatot teljesített. A függetlenségi gondolat híve, ezzel szerzett mandátumot az 1916-os időközi választásokon a bárándi választókerületben. Választókerület: Biharnagybajom. Ciklus: 1922–1926, 1931–1935, 1935–1939. Párt: pártonkívüli (1922–1926), Egységes Párt (1931–1932), Nemzeti Egység Pártja (1932–1939).

Mártonffy Gyula – Szül. 1885, Körösszakál. Vallás: református. Fontosabb életrajzi adatok: a budapesti és a kolozsvári egyetemen folytatott jogi tanulmányokat. Bihar több járásában szolgabíró, a cséffai járás főszolgabírója volt. A vármegye törvényhatósági bizottságának és kisközségülésének tagja. Választókerület: Cséffa (Okány). Ciklus: 1931–1935. Párt: Egységes Párt (1931–1932), Nemzeti Egység Pártja (1932–1935).

Miskolczy Hugó – Szül. 1886, Feketegyörös. Vallás: református. Fontosabb életrajzi adatok: családjának felmenői Miskolc város alapítói voltak (Miskouc-nemzetség). Nagyváradon, Budapesten és Kolozsvárott jogot hallgatott. Az első világháborúban a szerb fronton szolgált, és hadifogságba esett, ahonnan egy évvel később szabadult. 1922-ben a székelyhídi járás főszolgabírójává választották, melyet 1935-ig, képviselővé választásáig látott el. Miskolczy István öccse. Választókerület: Székelyhíd (1935–1939), Nagyléta (1939–1944). Ciklus: 1935–1939, 1939–1944. Párt: Nemzeti Egység Pártja (1935–1939), Magyar Élet Pártja (1939–1944).

Miskolczy István – Szül. 1885, Feketegyörös. Vallás: református. Fontosabb életrajzi adatok: a magyaróvári gazdasági akadémián szerzett diplomát. Az első világháborúban a szerb fronton szolgált, ahol súlyosan megsebesült. A világháború után Romániából Magyarországra szökött, és Derecskén bérelt birtokot. Tagja volt Bihar vármegye törvényhatósági bizottságának és az Országos Mezőgazdasági Kamarának. Miskolczy Hugó bátyja. Választókerület: Derecske (1935–1939), Biharnagybajom (1939–1944). Ciklus: 1935–1939, 1939–1944. Párt: Nemzeti Egység Pártja (1935–1939), Magyar Élet Pártja (1939–1944).

Molnár Imre – Szül. 1884, Hegyközszentimre. Vallás: református. Fontosabb életrajzi adatok: jogi tanulmányokat folytatott a budapesti és a kolozsvári egyetemeken, utóbbiban szerzett doktorátust. 1914 előtt több éven át Bihar vármegye főjegyzője volt. Az első világháborút végigszolgált a szerb és a román frontokon. Tagja volt Bihar vármegye törvényhatósági bizottságának és kisgyűlésének. Választókerület: Berettyóújfalu. Ciklus: 1933-as időközi választások, 1935–1939. Párt: Nemzeti Egység Pártja.

Morvay Zsigmond – Szül. 1884, Bihar. Vallás: református. Fontosabb életrajzi adatok: középiskoláit és a jogot Nagyváradon végezte, ahol ügyvédi irodát nyitott. A világháború előtt tagja lett az országgyűlésnek, ahol Tisza István hívének számított. 1914 és 1918 között végig frontszolgálatot teljesített. Választókerület: Cséffa (Okány). Ciklus: 1926–1931. Párt: Egységes Párt (nem hivatalos jelölt).

Nyíry István – Szül. 1887, Berettyóújfalu. Vallás: református. Fontosabb életrajzi adatok: a Műegyetemen szerzett gépészmérnöki oklevelet, és 1911-ig belföldi gépgyárakban volt alkalmazásban. Ezután önként bevonult a császári-királyi haditengerészethez, és előbb tengerészmérnöként, majd a repülőflottánál teljesített szolgálatot. A háború után Berettyóújfaluban gazdálkodott. Tagja volt Bihar vármegye törvényhatósági bizottságának, illetve a berettyóújfalu református egyház presbitériumának és iskolaszékének. Választókerület: Biharkeresztes. Ciklus: 1935–1939, 1939–1944. Párt: Nemzeti Egység Pártja (1935–1939), Magyar Élet Pártja (1939–1944, a párt Bihar vármegyei listájáról).

Orbók Attila – Szül. 1888, Pozsony. Vallás: unitárius. Fontosabb életrajzi adatok: tanulmányait Kolozsvárott, Münchenben és Párizsban folytatta, jogi és államtudományi doktorátust szerzett. Több napi- és hetilap újságírója, külföldi tudósítója (Kolozsvári Hírlap, Pesti Napló, Világ, Vírradat, Magyar Hírlap, Magyarország, Függetlenség), és színműíróként is ismert volt. Választókerület: Székelyhid (Nagyléta). Ciklus: 1920–1922. Párt: pártonkívüli kisgazda.

Pajor Győző – Szül. 1899, Sepsimagyarós. Vallás: evangélikus. Fontosabb életrajzi adatok: a debreceni egyetemen szerzett jogi doktorátust. Alig 16 évesen már harcolt az első világháborúban, 1918/19-ben tagja volt a székely hadosztálynak. A Tanácsköztársaság bukása után több „keresztény-nemzeti”, jobboldali radikális szervezetben tevékenykedett (Turul Szövetség, Keresztény Nemzeti Liga, Ébredő Magyarok Egyesülete). Az 1920-as években a fajvédő Szózat című napilap és a Magyar Távíratok Iroda munkatársa, később a Magyar Nemzeti Könyv- és Lapkiadó Rt., a Hajdúföld és a Debreceni Újság című napilapok igazgatója lett. 1934-ben Debrecen város tisztí ügyészévé nevezték ki. Politikai pályáját Gömbös fajvédő pártjában kezdte, az 1930-as évek második felében a Nemzeti Egység Pártja Hajdú vármegyei és Debrecen városi titkára volt. Választókerület: a Bihar vármegyei listás választásokon szerez mandátumot. Ciklus: 1939–1944. Párt: Magyar Élet Pártja.

Pekár Gyula – Szül. 1867, Debrecen. Vallás: református. Fontosabb életrajzi adatok: középiskolai tanulmányait Debrecenben, Budapesten és Bostonban folytatta, Bécsben és Budapesten jogot hallgatott, és doktorátust szerzett. Széleskörű irodalmi munkásságot fejtett ki, több idegen nyelven beszélt és olvasott. 1911-ben tagja lett a Magyar Tudományos Akadémiának. A politikai életben 1901-től vett részt (akkor még a Szabadelvű Párt tagjaként). Nagy szerepet játszott a Peidl-kormány 1919. augusztusi megbuktatásában, és a Friedrich-kabinet hatalomra kerülésében. 1920-ban egyik alapítója a Keresztény Nemzeti Egyesülés Pártjának, 1920 és 1922 között a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium államtitkára volt. 1921-től az Országos Filmtanács elnöke. Választókerület: Derecske. Ciklus: 1926–1931, 1931–1935. Párt: Egységes Párt (1926–1932), Nemzeti Egység Pártja (1932–1935).

Sebestyén Kálmán – Szül. 1879, Nagyenyed. Vallás: református. Fontosabb életrajzi adatok: jogi diplomát és doktorátust a budapesti egyetemen szerzett. 1915-ben vonult be frontszolgálatra, több kitüntetést kapott. Erdély Romániához csatolása után részt vett a helyi magyar párt megszervezésében. 1928-ban települt át Magyarországra, Komádiba, ahol ügyvédi praxist folytatott. 1929-től tagja lett Bihar vármegye törvényhatósági bizottságának. Választókerület: Cséffa (Okány). Ciklus: 1935–1939. Párt: Nemzeti Egység Pártja.

Szabó József – Szül. 1856, Kék. Vallás: református. Fontosabb életrajzi adatok: Sárospatakon és a debreceni Teológiai Akadémián folytatta tanulmányait, később Báránd lelkésze lett. A dualizmus korában a függetlenségi eszme híve. Választókerület: Biharnagybajom. Ciklus: 1920–1922. Párt: Keresztény Kisgazda és Földműves Párt.

Szilágyi Lajos – Szül. 1882, Berettyóújfalu. Vallás: református. Fontosabb életrajzi adatok: a Ludovika Akadémián és a kolozsvári egyetemen folytatta felsőoktatási tanulmányait, utóbbin jogi doktorátust szerzett. Az első világháborúban az isonzói fronton szolgált, ahol több kitüntetést szerzett. Az 1916-os időközi választásokon szerzett először mandátumot Berettyóújfaluban a Nemzeti Munkapárt színeiben. A román megszállás után Bihar vármegye főispán-kormánybiztosi teendőit látta el. 1920 és 1933 között megszakítás nélkül Berettyóújfalu országgyűlési képviselője, később Bihar vármegye főispánja volt. Választókerület: Berettyóújfalu. Ciklus: 1920–1922, 1922–1926, 1926–1931, 1931–1935 (1933-ig). Párt: Keresztény Kisgazda és Földműves Párt (1920–1922), pártunkívüli (1922–1926, 1931–1933), Kispolgárok Országos Pártja (1926–1931).

Takách Géza – Szül. 1883, Zsigárd. Vallás: ? Fontosabb életrajzi adatok: iskoláit magánúton végezte, és autodidakta módon foglalkozott a szövetkezetek működésével, szerepével. Az Egységes Párt igazgatója. Választókerület: Biharkeresztes. Ciklus: 1926–1931, 1931–1935. Párt: Egységes Párt (1926–1932), Nemzeti Egység Pártja (1932–1935).

Váczy G. Lajos – Szül. 1891, Komádi. Vallás: református. Fontosabb életrajzi adatok: hat elemi osztályt végzett. Szolgált az első világháborúban, ahol súlyosan megsebesült. Az 1920-as évek elején Nagyatádi Szabó István és a kisgazda mozgalom híve volt, később Gaál Gaszton Független Kisgazdapártjának lett tagja. Választókerület: a Bihar vármegyei listás választásokon szerez mandátumot. Ciklus: 1939–1944. Párt: Független Kisgazdapárt.

Vajay Károly – Szül. 1882, Szatmárnémeti. Vallás: református. Fontosabb életrajzi adatok: a budapesti egyetemen szerzett jogi doktorátust. Az első világháború idején hadnagyként az orosz, a román és az olasz front harcaiban vett részt, az utóbbin Tisza István mellett segédtsztként teljesített szolgálatot. 1919-ben köztisztviselői pályára lépett, és a belügyminisztériumban helyezkedett el. 1935-ben belügyminiszteri tanácsos lett. 1937 novemberében Szabolcs, 1938 márciusában Bihar vármegye főispánjává nevezték, amiről országgyűlési képviselővé történt megválasztásakor mondott le. Választókerület: Berettyóújfalu. Ciklus: 1939–1944. Párt: Magyar Élet Pártja.

Zich Károly – Szül. 1885, Belényes. Vallás: református. Fontosabb életrajzi adatok: tanulmányait a debreceni jogakadémián kezdte, majd a kolozsvári egyetemen fejezte be. 1907-ben közigazgatási pályára lépett, 1914-ben szolgabíró lett, 1918-tól több, mint húsz éven át a cséffai-nagyszalontai, majd biharkeresztesi járás főszolgabírája volt. 1925-

ben a Sebes-Körös gátszakadása miatti árvízvédelemben kifejtett tevékenységéért Horthy Miklós kormányzó Signum Laudis kitüntetésben részesítette. Választókerület: Biharkeresztes. Ciklus: 1939–1944. Párt: Magyar Élet Pártja.

Róbert Kerepeszki

Elections in Berettyóújfalu and Bihar County between the Two World Wars

The historian profession has, by now, clarified that the so-called Horthy-regime was an authoritarian political structure where one-party dominance prevailed but other political trends could also organize themselves with relative freedom.

One of the most interesting feature of this system was the operation of the limited parliamentary system, which was provided by the suffrage between 1922 and 1938. Until 1938/39, all constituencies of Bihar county voted openly, just like in the county seat town, Berettyóújfalu. The secret ballot was restored in 1938 (1938th XIX. Tc.) and the last election of the era was held based on this in May 1939. Primarily due to the open voting, Bihar was considered a ruling party side county, although during the 1930's, some opposition political movements such as the support of Smallholders and the far-right (Nazi) party were also in rise here, just like in many other counties of the Great Plain region.

Források

Levéltári források

MNL OL Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára.
K 428, MTI napi hírek, a) sorozat.

Szakirodalom

- Baján 1922. Parlamenti Almanach az 1922–1927. évi Nemzetgyűlésre. (Sturm-féle országgyűlési almanach). Szerk. Baján Gyula. MTI, Bp., 1922.
- Bethlen 1933. Bethlen István gróf beszédei és írásai. 1. köt. Bp., 1933.
- Gergely – Glatz – Pölöskei 2003. Magyarországi pártprogramok 1919–1944. Szerk. Gergely Jenő, Glatz Ferenc, Pölöskei Ferenc. Bp., 2003.
- Haeffler 1935. Országgyűlési Almanach az 1935–1940. évi Országgyűlésről. (Sturm-féle országgyűlési almanach). Szerk. Haeffler István. MTI, Bp., 1935.
- Haeffler 1940. Országgyűlési Almanach az 1939–1944. évi Országgyűlésről. (Sturm-féle országgyűlési almanach). Szerk. Haeffler István. MTI, Bp., 1940.
- Hubai 2001. Hubai László: Magyarország XX. századi választási atlasza 1920–2000. I–III. kötet. Bp., 2001.
- Kerepeszki 2009. Kerepeszki Róbert: A Turul Szövetség. In: A magyar jobboldali hagyomány, 1900–1948. Szerk. Romsics Ignác. Bp., 2009. 341–376.
- Kozári 2005. Kozári Mónika: A dualista rendszer. Bp., 2005.
- Kun – Lengyel – Vidor 1927. Magyar Országgyűlési Almanach 1927–1932. A Felsőház és a Képviselőház tagjainak életrajza és közéleti működése. Szerk. Kun Andor, Lengyel László és Vidor Gyula. Bp., 1927.
- Lengyel–Vidor 1931. Magyar Országgyűlési Almanach 1931–1936. Ötszáz magyar élet. Szerk. Lengyel László és Vidor Gyula. Globus, Bp., 1931.
- Pölöskei 2001. Pölöskei Ferenc: A magyar parlamentarizmus a századfordulón. Bp., 2001.
- Püski 2005. Püski Levente: Demokrácia és diktatúra között. A Horthy-rendszer jellegéről. In: Mítoszok, legendák, tévhitek a 20. századi magyar történelemről. Szerk. Romsics Ignác. Bp., 2005. 206–233.
- Püski 2006. Püski Levente: A Horthy-rendszer (1919–1945). Bp., 2006.

- Püski 2009. Püski Levente: Választási rendszer és parlamentarizmus a Horthy-korszakban. In: A magyar jobboldali hagyomány, 1900–1948. Szerk. Romsics Ignác. Bp., 2009. 73–101.
- Rátky – Strazimir 1932. A magyar legújabb kor lexikona. Szerk. Rátky Zoltán és Strazimir Oszkár. Bp., 1932.
- Romsics 2004. Romsics Ignác: A Horthy-rendszer jellegéről. Historiográfiai áttekintés. In: Uő.: Múltról a mának. Tanulmányok és esszék a magyar történelemről. Bp., 2004. 339–357.
- Romsics 2005. Romsics Ignác: Bethlen István. Bp., 2005.
- Szendrei 2008. Szendrei Ákos: Tíz választás, egy politikus. Justh Gyula képviselőválasztásai. In: Tradíció és modernizáció a XVIII–XX. században. Szerk. Bodnár Erzsébet és Demeter Gábor. Bp., 2008. 190–201.
- Szivák 1901. Szivák Imre: Országgyűlési képviselőválasztás és a curiai bírászkodás codexe. Bp., 1901.
- Tóth 1982. Tóth Gábor: Ellenzéki politikai mozgalmak a Tiszántúlon a harmincas években, 1929–1939. Bp., 1982.
- Vidor 1921. Nemzetgyűlési Almanach 1920–1922. A Nemzetgyűlés tagjainak életrajzi adatai. Szerk. Vidor Gyula. Bp., 1921.

Hírlapok, folyóiratok

Mit kíván a Turul ifjúság március 15-én? *Bajtárs*, 1938. március, 2.

Internetes források

Nemzetgyűlési, parlamenti és országgyűlési almanachok. Online: Országgyűlési Könyvtár, <http://www.ogyk.hu/e-konyvt/mpgy/alm/almanach.html> (Utolsó letöltés: 2011. augusztus 15.)